

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Prolegomena in logicam - Cod. Ettenheim-Münster 276

[S.l.], [17. Jahrh.]

In Caput [quintum]

[urn:nbn:de:bsz:31-129925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-129925)

Q. A. 1. Ut: substantia dicatur a subsistendo vel substansdo.

1. quantum quale & sic Anty. cui p. esse quantum, quale, et forma p. ut signant auid ens actu inherens & p. ut signant rem concretam ex accidente et subiecto quantum enim sit dicitur p. p. p. ut signet quantitatem et tunc quantum p. modum minus & sic ut signet quantitatem n. ut facit unum in subo sed ut signat formam in subo et hoc e. d. modo illud Anty. n. p. p. ut. ultimo substantia n. ponit in abstracto in q. d. q. nec auidens & negando consequentiam q. a substantia in abstracto n. est completa sicut est auidens.

In Caput de Substantia

tres partes Tres sunt huius capituli partes; prima dividit substantiam in primam et secundam substantiam et utramque declarat; secunda comparat primam et secundam substantiam inter se et auidentiam; tertia ostendit oppositas substantias quibus q. parti respondet brevis questio.

Questio prima de natura et partibus substantie.

Art. primus.

Forma substantia dicatur a subsistendo vel substansdo.

Nota 1. Nota primo substantia ut est summi generis dicitur auidens n. se existens id est subsistens & quo postea ut uero e. totum p. dicitur dicitur esse entis p. existens et eorum e. sub ipso sunt natus d. p. dicitur.

Nota 2. nota 2. d. ex Suarez d. 33. S. 1. substantia dicitur

217. De divisione substantie in id et eda...

Om 10. Dicendum primum hanc divisionem recte assignatam et satis probat auctoritate Aristotelis sic dividens, est autem prima substantia quae nec potest fieri in fieri & nec in fieri in fieri, est. Et da est quae potest fieri in fieri & nec in fieri in fieri. Dicendum vero hic non

Om 2. Dividi substantias ut est summi generis quia summi generis sunt sub altero membro divisionis nimirum sub da substantia sed dividi totum potest seu collectione eorum quae per se existunt in ea et quibus componitur haec collectio eorum divisionem totius integri in partes integrantes probat quia iste est sensus divisionis eorum quae collectione hanc per se existentium componunt alia sunt prima substantia quae proprie et primo per se existunt alia vero quae per se existunt etiam ut videlicet idem sunt realiter in primis dicunt quod nonnulli esse hic divisionem sub in accidentibus eo quod substantia accidentis substantia actualis alii vero esse accidentis in substantia id est substantia actualis in ea quae existunt hanc substantiam alii vero esse accidentis in substantia se non vident hanc ad mentem Aristotelis quae putavit substantiam esse substantia substantia non enim agnovit mysterium mutationis ex quo nos dividimus substantiam in esse substantia substantia. Articulus 2us

Primum summi generis substantie recte dividatur in substantias unguis et in corporeas

Aliqui ut videri potest apud Fonseca 5 metaphisicae c. 8 q. 4. f. 1. putant hanc 1. 3. putant summi generis substantia esse substantias corporeas et ita excludunt angelos, alii substantias corruptibiles et ita excludunt coelos sed dicendum in hoc apud eorundem substantias creatas in corpore

Om 10.

2. 1. A. 3. 11. Summa gen[er]al[is] substantia re[sp]ect[us] diu[er]sitate[m] in corp[or]ib[us] et incorp[or]ib[us] 102.

ut sunt angeli, et incorruptibiles quales etiam dicuntur
esse uel in p[ro]p[ri]o substantia, primo quia conuenit eis
in uel substantia, sunt enim entia p[er] se existentia finita, et
quia p[ro]p[ri]e diu[er]sitate[m] substantiam prima diu[er]sione in incorp[or]a
et incorp[or]ea. ob. primo quia sunt diu[er]sa genera sup[er]io[rum]
mo n[on] possunt poni in eodem p[ro]p[ri]o sed corruptibile et
incorruptibile sunt diu[er]sa genera sup[er]io[rum] ex p[ar]te dei.
me meta: c. 111. q. 1. negando minores ad p[ar]tes q. 1.
quod genus in citato loco idem signet quod sub[st]antia et
sensu sit quod corruptibile et incorruptibile n[on] possint
esse in eodem p[ro]p[ri]o sed requirunt diu[er]sa et consequenter
quod faciunt diu[er]sas p[ar]tes esse autem hunc sensum ex
bat Fonseca lo. cit. inu[er]sa quia alias male intulisset p[ar]tes
tes ibidem sunt contraria q[ui]a sunt diu[er]sa genera con-
traria enim sunt sub eodem genere in nostro autem
sensu bene concludit sunt contraria q[ui]a faciunt diu[er]sitas
fas p[ar]tes. ob. Edo p[ar]tes 5 meta: 1. 15 ubi enumerat
substantias omittit substantias incorruptibiles ait enim substantia diu[er]sitas
et simplicia corpora ut terra ignis et cetera huiusmodi et
omnino incorp[or]a et q[ui]a his constant cum aith[er]a tum demonia
et harum p[ar]tes q[ui]a corpora incorruptibilia conti-
neri hac uoce et omnino incorp[or]a angelos hac uoce. da-
monia dicitur t[er]m[in]a demonia dicuntur composita lo. cit. ex
corpore sed angeli n[on] sunt corporei q[ui]a q[ui]a p[ar]te ibi loqui
ex sententia Platonis qui putauit angelos constare corpore
subtili interim potest aliunde colligi p[ar]te putasse ange-
los esse incorporeos et p[ro]p[ri]o substantia nam. 12 meta: 1. 11.
ait e[st] necesse esse substantias (ecce gen[er]al[is] substantia) na[m]q[ue]
p[er]petuas (ecce incorruptibilitate[m]) et p[er] se ab[se]nt[em] magni-
tudine (ecce incorporeitate[m]) ob. 20, substantia corporea
et incorporea n[on] p[otes]t habere gen[er]al[is] loc[us] q[ui]a substantia

ob. 10.

q. 1.

ob. 2.

q. 1.

ob. 3.

Q. 1. 1. 1. Ut Chy Thom huiusmodi ponat in predicamentis.

Est dividendi in haec duo generata antea: quia hoc generum nec debet
esse corruptibile nec incorruptibile. Et regando ante: ad primum
Et considerando sequens: nam generum abstractum a suis inferioribus
et tunc privationis utriusque. Contra contractentis. Et tunc substantia
incorporea non subsistant accidentibus. Sed substantia est generata sub
stantia quae per negationem. Nam etiam angeli sunt amorem mo-
tum et finem, ut ultimo si compositum et incorporeum
sunt generum aut illud esse simplex aut compositum ex mate-
ria et forma neutrum potest dici quod generatum in se est compositum
quod tunc per species substantia erunt composita quod falsum est. Nam
angelus non componitur ex materia et forma si simplex est
substantia erunt simplices quod etiam falsum est. Nam hoc consistit
ex materia et forma. Sed bene for: i. e. disto. Et esse simplex
aut composita etiam species concedit. Etiam gradum superioris
negatur nam superior gradus abstractum ab utroque tam ab
composito quam simplici quomodo vero substantia incorporea et
incorporea ulterius dividantur ut for: secundo instans. Et
et solent hic quod 4.

Ant: tunc.

Ut Chy Thom huiusmodi ponat in substantia.

De hoc tunc ut de quo idem respondendum est quod quodammodo
art: et de deo dictum est illud for: non ponitur in potestate
rationis: ibidem allatas ut vero hoc idem respondendum est cum
Soarez illud per se ponitur in potestate substantia generata illud per se ponitur
in hac potestate de quo superiora genera minus considerant et
essentia sed hoc fit respectu. Et ut hoc idem generatum in de
Eae theologorum quam tradit Soarez tunc primo in 2. Thoma
bante sententia quod 10. art: primo dubio deo, quod addit non videtur
posse hoc cadere in dubium quod catholicas nec obstat quod Chy
etiam mathe plura includat quam alij hunc nimirum nimita-
tem sufficit enim quod ratio solis et essentia eodem modo con-
veniat tunc et ceteris huiusmodi. Ob: primo. idem ponitur per se in
substantia quod non existit finite. Chy non existit finite quod generatum in
existit per substantiam infinitam nimirum per divinum quod non finite

Ut: *thg* *pm* *huiale* *ponat* *in* *pdicamentis*. 103.

Et regando. m. ad ptem regaty consequia qd finitas *thi* n' sui
immenta aut in finite pfectionis p subsistentiaq' diuina, tu cam n'
pantiiget nisi modo illo quo p' id e' finito ob: Edo quod est
in alio tanquaz pars n' ponit p se in substa *thg* qua ho est
pars alteriq' nimiru *thi* qd simul *Dei* et ho qd p' *thg* n'
nam si est in alio quod est totu pdicamentale conuictiq' M
si autem est in alio quod n' e' totu pdicamentale regaty atq'
thg qualens ho n' e' pars totius pdicamentalis nam e'dm se
totum sumptus n' e' totu pdicamentale in eius diuinitas n' sit in q'
dito sed tantu e'dm sui partem qua finitu qd e' nimiru
ut ho. ob: p'io *thg* n' e' individuu hois qd p'bat antecedens
qd d' ho n' pdicaty, too eadem ratione qua d' alijs hois qd
p'bat antecedens n' p'bat ho d' ho. E'dm subsistentiaq' huma
nam in existat p' diuina q' est altioris ordinis quaz huma
na qd p' regando duo prima antecedentia ad ptes posterioris re
gaty consequentia qd licet n' p'riety d' ho subsistentia humana tu
p'bat e'dm hanc remirata p' aliquaz quamcuq' tandem sub
sistentiaq' itaq' diligenty notandu est subsistat p' tantu ter
minu nate et conditione sine qua non res poneret in p' d'ito
substa. Edo satis e' si subsistentia terminet nate, v.g. hu
manitatem etiamsi n' sit uery modq' illig nate quam su
stentat quare huitalas fiet concretu qd sine sustentet ab hu
mana subsistentia sive a diuina.

Quaestio 2da. d' comparatione
substa prima et e'de inter se et
accidentia.

Stat: p'rimo

Quel et qua sint haec comparationes

Quadruplex asent p'olis comparationes substa p' et e'de
et accidentia inter se, primo uerent primaz substa cu' e'dis
et cu' accidentib' dicendo uia uel diuina d' primis substis
tanquaz d' subo inferiori uel sunt in primis substis tanqua
in subo inferioris quod n' conuenit e'dis substis et accidentib'
+duplex conu
+paratio substa
/a.

Rz.

ob 2o

Rz.

ob 3o

Rz.

Stat:

Q. A. 7. Quot et quae sint haec comparationes.

1a.

Substantia primae gradus superiores substantiae in
sunt individuis substantiae non quia si albedo e.g. est in
composse utique existit et in aliquo corpore sive individuo

2a.

Etiam contentus species substantiae unum generis substantiae dicendo species in
mas magis proprie dicitur substantiae quam genera substantiae dupliciter ergo
primum est quod proprie accedit ad primam substantiam magis est sub
stantia species infima magis accedit quae generis quod est quod si
nilius est individuum est magis substantia species est similis quod
substantiae in quia sicut individuum substantiae omnino sit species
substantiae generis, igitur contentus inter se species infimas species, id est magis
speciem infimam non est magis substantiae alia species infima substantiae quia
quae aequaliter propinqua sunt primis substantiis aequaliter propinqua
stantiae at species infima aequaliter sunt propinqua individuis et
eodem modo asserit omnes primas substantias esse aequaliter propinqua
substantiae quia nullus quidem homo est magis substantia quae quidem
equus hoc contentus species et genera substantiae cum auctoritate
ostenditur sola genera et species substantiae et ideo substantiae et
quae interroganti quod sit prima substantia v.g. socrates tantum
est substantiae universales non accidentales.

3a.

Etiam contentus inter se species infimas species, id est magis
speciem infimam non est magis substantiae alia species infima substantiae quia
quae aequaliter propinqua sunt primis substantiis aequaliter propinqua
stantiae at species infima aequaliter sunt propinqua individuis et
eodem modo asserit omnes primas substantias esse aequaliter propinqua
substantiae quia nullus quidem homo est magis substantia quae quidem
equus hoc contentus species et genera substantiae cum auctoritate
ostenditur sola genera et species substantiae et ideo substantiae et
quae interroganti quod sit prima substantia v.g. socrates tantum
est substantiae universales non accidentales.

4a.

Etiam contentus inter se species infimas species, id est magis
speciem infimam non est magis substantiae alia species infima substantiae quia
quae aequaliter propinqua sunt primis substantiis aequaliter propinqua
stantiae at species infima aequaliter sunt propinqua individuis et
eodem modo asserit omnes primas substantias esse aequaliter propinqua
substantiae quia nullus quidem homo est magis substantia quae quidem
equus hoc contentus species et genera substantiae cum auctoritate
ostenditur sola genera et species substantiae et ideo substantiae et
quae interroganti quod sit prima substantia v.g. socrates tantum
est substantiae universales non accidentales.

5a.

Etiam contentus inter se species infimas species, id est magis
speciem infimam non est magis substantiae alia species infima substantiae quia
quae aequaliter propinqua sunt primis substantiis aequaliter propinqua
stantiae at species infima aequaliter sunt propinqua individuis et
eodem modo asserit omnes primas substantias esse aequaliter propinqua
substantiae quia nullus quidem homo est magis substantia quae quidem
equus hoc contentus species et genera substantiae cum auctoritate
ostenditur sola genera et species substantiae et ideo substantiae et
quae interroganti quod sit prima substantia v.g. socrates tantum
est substantiae universales non accidentales.

6a.

Etiam contentus inter se species infimas species, id est magis
speciem infimam non est magis substantiae alia species infima substantiae quia
quae aequaliter propinqua sunt primis substantiis aequaliter propinqua
stantiae at species infima aequaliter sunt propinqua individuis et
eodem modo asserit omnes primas substantias esse aequaliter propinqua
substantiae quia nullus quidem homo est magis substantia quae quidem
equus hoc contentus species et genera substantiae cum auctoritate
ostenditur sola genera et species substantiae et ideo substantiae et
quae interroganti quod sit prima substantia v.g. socrates tantum
est substantiae universales non accidentales.

Ant. Sedus
Vnde prima substantia sit magis substantia
quam 2da.

Em 10.

Dicendum primo magis et minus hic proprie sumi quia
substantia non suscipit magis et minus dicendum igitur magis et
minus hic demum esse at proximius et per se et non per aliud ut
patet ex textu philosophi. Dicendum igitur primam substantiam esse ma
gis substantiam quam 2da substantiam quia primo et per se actu
subsistit et substantiat substantiam illi primo convenit subsistere
et substantiare unum primo convenit operari existere inter
se sed haec conveniunt primo primae substantiae quod ob
proprietates verum primo conveniunt generis et species et per
illa individuis sed per se existere et substantiare sunt proprietates
substantiae quod primo conveniunt generi et species substantiae quia sicut
socrates ideo esse subsistentem quia hoc est non quia socrates est.

Em 20.

Em 30.

Ob.

Dicendum primo magis et minus hic proprie sumi quia
substantia non suscipit magis et minus dicendum igitur magis et
minus hic demum esse at proximius et per se et non per aliud ut
patet ex textu philosophi. Dicendum igitur primam substantiam esse ma
gis substantiam quam 2da substantiam quia primo et per se actu
subsistit et substantiat substantiam illi primo convenit subsistere
et substantiare unum primo convenit operari existere inter
se sed haec conveniunt primo primae substantiae quod ob
proprietates verum primo conveniunt generis et species et per
illa individuis sed per se existere et substantiare sunt proprietates
substantiae quod primo conveniunt generi et species substantiae quia sicut
socrates ideo esse subsistentem quia hoc est non quia socrates est.

Ar. 11: / a substā fit magis substā quā rda. 104

Et ex Socrate d. 37. s. 2. n. 20. in do. M. spiritus resu primo
conueniunt generis et spec. quo ad connexionem dicitur in subo
comedit, quo ad reale et actuale receptionem et existentiam
negat qd receptio rificabilitatis utpote actio qdā prius conue-
nit Socrati consequat ipsa rificabilitas rda existentiam actualem
prius conuenit Socrati ad pbem M. Et in d. 37. Socrates
est rificabilis qd nō quo ad necessitates connexionis conuenit
quo ad prioritatem existat actualis negat. Ines illi prius
conuenit qd dicitur rda existat actualis ex primo emanat sed
predicatu propriū primo emanat ex rntia uniti qd pprietas
rntiam actualem existat prius inueniā est qd in rda uniti
quam singulari s. d. 37. M. ex quo emanat id est actu
quali egreditur conuenit ex quo emanat id est quod est ratio
et causa ut in individuo positū actu emanet negat ad
pprietates emanant ex uniti rntia distinguit nam rda uniti
est causa una pprietas ex indivis emanet non autem realit
et actuali existentia seu actione ex ipsa rda uniti emanat.

Et

ob. 2.

Et

Ant: rntis.

Utrum una spes infima sit aequa substā
ac altera.

Tractat hoc dubium apud Ruben hic q. 8. ratio dubitandi
Et fides dicit illud qd magis substā quā magis substā, sed una
spes infima magis substā quā alia qd pbat in rda substā plurib.
auidentibz quas Angly ut quantitatē, edasi et finitū et rāz
pluribz generibz itē, comus substā pluribz generibz quas homo
bruto se. et auidentat fides aliquā rntitū dicit substāre,
uno modo extensiuē, altero intensiuē, hinc proprie loquens
d. rntatione extensiuē extensiuē pluribz substā quod hē plurā p.
dicata rntialia et auidentalia, intensiuē uero quod uel
propria unitate substā uel propriis ad illud auident uide
collegit uelle d. rntis fides species infimas aqz et substā ill.
rit enim aqz n. rda extensiuē, sed rda intensiuē in aqz
distent ab indivis quare ad Angly se unaqz spes magis substā
stare alia extensiuē n. intensiuē, quod solum dicit fides.

Real: aliqd
extensiuē substāre,

Et

Quaestio Tertia d. pprietatē substāre

Q. 3. A: Quot et quae sint hae proprietates.

Ans: unicus.

Quot et quae sint hae proprietates.

Six proprietates. ^{Proprietates attribuit Aristoteles} ^{prima est n}
^{liber. latee in libro inhaerentis} ^{et prima substa hoc parte et ita}
sic probat Aristoteles illud n e in libro inhaerentis quod centrali
et dicat in libro in quo reperit etia substa sic dicitur
quod non convenit autem haec pprietas soli substa completa
sed primo convenit etiam diffrae in etiam centrali dicitur
sua spe et eius inferiori est quod diffrae potius in libro
informationis eo quod centrali forma et figura substa
convenit etiam partibus integrantibus substa et manum nam
haec partes sunt in toto non in substa. ^{2da est substa uniu}
^{2da pprietas uniu dicitur et oib suis subis} haec pprietas convenit tantum substa
prima enim n et inferiora convenit tan soli etia non
autem n dicitur uniuere et oib suis subis pbatur substa autem
dentium sunt partim substa partim autem inferiora
albedo nescit coloris sed color centrali d. et albedo quod
fatis et substa quod n et uniuere et oib suis subis. ^{3ia est ut}
sta prima signat hoc aliq etia substa quale aliq d.
autem prima substa signare aliq quia et substa completa
etia hoc aliq quia et substa q pt p se quasi digito ostendi
etia vero d signare aliquid quia ita et substa com-
pleta etia quale quid quia est substa que imitat non
existendi qualin id e autem in substa enim etia existit
in reru natura et existentia individuum. dicitur si secunda
substa existit et prima quomodo p se subsistit et ideo in
a subsistere quia superiora n tantum existant et inferiora
sed existant etiam eodem genere existentie quo inferiora
in quod prima substa subsistat etiam etia dicitur sub-
sistere. ^{4ta est quod substa non habeat contrarium} ^{4ta est quod substa non habeat contrarium}
quendo et contrariis pprie dicitur haec pprietas n convenit
soli substa nam nec quantitas et contrarium et primo

tertia.

quarta.

Quod et quae sint hae proprietates. 105.

aqua et ignis sunt contraria sicut quod corrumpit a con-
trario corrumpit sed substantia corrumpit a contrario
quod fit contrariis in aquam et ignem et contraria non
hanc substantias sed per adiectas qualitates calorem scilicet et
frigus, item substantia corrumpi non a sibi contrariis sed a con-
trario qualitati sibi inherenti quia et substantia non suscipit
magis et minus loquendo de intensione proprie dicta nec ista
proprietates et solius substantiae est enim etiam quantitatis. obta
proprietates et ut substantia manens eadem numero possit con-
traria suscipere circa hanc proprietatem dicendum primo sub.
obta primas primo et per se suscipere contraria etas vero
per primam primum patet inde quia ut vidimus quod procedit
et substantia prima primo et per se substantia audentibus lo-
quendo de actuali substantiatione etiam inde quia quod in est so-
crati inest etiam huius notandum autem non esse sensu
quamvis substantiam suscipere omnia contraria nam angeli
non suscipiunt contraria corruptiva et corporea sufficiunt igitur
ut quicquid substantia aliqua contraria possit suscipere. dicendum
etiam hanc proprietatem esse proprie substantiae etiam modo probat ex
Aristotele hic iam ait esse maxime propriam substantiae suscipere con-
traria. ob: primo calorem et frigus non suscipere contra-
ria respondet negando primum enim per se creare accidentia
contraria quae calorem possit suscipere etiam calorem habet densitatem
et hinc habet densitatem sic ex se posset habere raritatem
nisi densitas inest calori a natura angeli autem ex sua
natura possunt habere gaudium et tristitiam et similia. ob: etiam
quantitatem etiam suscipere contraria quia per quantitatem un-
versalia in partem substantiae per quantitatem contraria suscipere ut
quod substantiam ut quod si quo hic loquimur. dicitur quantitas post
consecrationem hostiae habere per calorem et frigus etiam
ut ostendit quod in illi non sit substantia generis per quantitatem
illa non est ostendit quod naturali modo quem solum potest novit
ob: etiam oratione suscipere contraria veritate scilicet

quinta.

Sexta.

om 10.

Not.

om 20.

ob 10.

per.

ob 20.

per.

ob 30.